

Büyük Altay...

“Şerefli koca bir ülkünün” mısralarıyla başlar Altay marşı.

Gerçekten de **Altay** “İdman Yurdu”nun tarihi en az İzmir’in kurtuluşu kadar şereflidir.

Şanlı tarihiyle birçok nesli yaşatan ve büyüten “Büyük Altay”...

Altay ile ilgili kaynaklarda ilginç tabirlerle karşılaştığımızı evvela söylemeliyim. Mesela, 1915 yılında Amerikan Koleji ile yaptığı bir maçtan sonra gazetelerde; “**Şimdiye kadar, Türklüğün şeref ve milliyesini daima yükselten Altaycılar**” gibi nitelendirilmeler mevcuttur.

Memlekette yaşanan olumsuzluklara karşı örgütlenmeye giden **İttihad ve Terakki Cemiyeti**’nin faaliyetlerinde, spor ve beden eğitimi çok önemli bir seviyede idi.

Milletin, memleketin, cemiyetin savunulması için kurulan **Altay** gibi gençlik derneklerinin, Osmanlı Devleti Harbiye Nezareti’ne yani günümüz ismiyle kullanırsak “**Savaş Bakanlığı**”na bağlı birer kuruluş olduklarını ve Türk sporculuğunun yükselmesinde bu gençlik derneklerinin öncülüğünü özellikle belirtmeliyim.

Memlekette kurulan gençlik dernekleri vesilesi ile, yaşanan tüm bu zor süreçteki işgâl ve zulümlere karşın, gençliğe öğretilen beden eğitimi ve sportif faaliyetler ile sağlıklı bir nesil ortaya çıkartılmaya çalışıldığını, dayanışma ruhunun ve memleketin savunulmasının amaçlandığını hepimiz biliyoruz.

Tabi dönemi iyi okumak lazım.

Türk idmancılığının müessislerinden **Enis Avni Akagündüz** bakınız dönem şartları ve Türk gençliği için ne söylüyor:

“ Gençlik o zamanın sporun doğrusu, alfabesini kekeliyordu. Daha gençliğin çoğuna bu ödev yerleşmemişti, acemiydi; yabancıydı. Meydanlarda, caddelerde görülen gençlik idmanla, sporla meşgul olmaktan ırraktı. Devrilen kötü bir devrin, yıkılan enkazın tozu dumanı daha sinmemişti. O günkü gençlik şöyleydi: Kimi tek gözlüklü, kıkırdak yürüyüşlü.. Kimi baba ve daha annesinin eteği altında. Kimisi yalnız kitaplara boğulmuş. Kimi aralık ayında 14’üne basar basmaz evkaf kalemine geçmiş.. Orada 6 yıldan beri kamburu çıkmış mülazım, kimi hasta, zayıf, sapsarı benizli... İşte böyle bir gençlik... “

Altay İdman Yurdu da şehrimizin diğer kulübü Karşıyaka gibi benzer şekilde **paramiliter** bir örgütlenme yapısı içerisinde **İzmir Türk Ocağı** tarafından himaye edilmekteydi.

ALTAY'ın ilk kuruluşuna ait bilgi ve belgeler...

Altay'ın kuruluşuna ait birçok kaynak zaten sporseverler tarafından bilinmekte.

Bu bilgilere ilave olan ve daha önce duymadığınız belgelerle Altay kulübü tarihine katkıda bulunmak, diğer yayınlarımızda olduğu gibi ilk önceliğimiz olacaktır.

Altay İdman Yurdu'nun kıymetli ve bir o kadar da şerefli tarihçesini kısaca aktarırsak;1330 senesinde (miladi 1914), yabancıların kurdukları kulüplere karşı, Türk sporculuğunun ve vatan sevgisinin yansıması olarak, Türk gençlerinin teşvik edilmesi ile **İzmir Türk Ocağı** himayesinde, daha sonraki dönemlerde **Atatürk**'ün yakın düşünce ve mesai arkadaşlarından olacak olan merhum **Hüseyin Vasıf (Çınar)** (Kendisi Altay kulübü ilk reisidir) ve merhum **Mustafa Necati Bey** önderliğinde, İzmirli Talat (Erboy), Doktor Kemal Tahsin, Evliyazade Nejad, Tayyareci Mazlum, Çiftçi Necati, Kalgay Nuri Bey gibi dönemin vatansever, entelektüel ve önemli isimleri tarafından kurulmuştur.

Tabi kurucular arasında daha birçok ismi sayabiliriz. Bu önemli zatlara zaman zaman sizlere İZVAK internet sitemizden ve sosyal medya hesaplarımızdan aktaracağız.

Aslında Altay'ın faaliyetleri, tıpkı Karşıyaka gibi 1914'ten çok önceleri **II.Meşrutiyet** ile birlikte başlamıştı. 1914 yılına gelindiğinde Türk Ocağı tarafından himaye edilerek, kurumsal, resmi ve federe hale gelen kulüp, mütareke ve işgâl yıllarına kadar İzmir'de büyük başarılarla ulaşmıştır.

İzmir'in Yunanlılar tarafından işgaline kadar sürekli başarılar elde eden Altay, İzmir'de Türkler arasında sporun ve özellikle futbolun gelişmesine sebep olmuş, mekteplerde spor faaliyetlerinin artmasına vesile olmuştur.

Yunan işgâli ile birlikte kulüp lağvedilmiş, kurucu ve sporcular milli mücadeleye katılmış ancak mütareke ve işgâl yıllarında bile limanımıza gelen yabancı gemi mürettebatlarıyla birçok kez maçlar yapmışlardır.

ALTAY'ın ilk stadı : Katipoğlu / Karhane / Talebe Çayırı...

Altay faaliyete başladığı yıllarda Rum kulüplerine ait olan ve günümüzde Yunanistan Ligi'nde adını yaşatan **Panionios**, henüz Alsancak stadyumunda maçlarını yapmıyordu.

1915'te İttihad ve Terakki Cemiyeti'nin kurucularından (o dönem kâtib-i mesul), sonra Türkiye Cumhuriyeti ilk Cumhurbaşkanı'ndan **Mahmud Celal (Bayar)**'inde katıldığı açılış merasimi ile birlikte, bugün İzmirspor Kulübü ile özdeşleşen çayırdaki talim ve antrenmanlarına başlamıştır.

Bu önemli belgenin transkripsiyonunu, açılışa katılan önemli isimleri sizlerle paylaşmak isteriz:

“Dün yazdığımız veçhile Altay kulübü tarafından tanzim edilen Çayır'ın resmi kûşâdı gayet parlak bir suretle icra edilmiştir.

Vali Rahmi bey efendi hazretleri, kumandan Cemal bey efendi ve Erkan-ı Harb reisleri Ali Hikmet(Ayerdem) ve Kirâmeddin(Kocaman), Polis Müdürü Hacim(Muhiddin), İttihad ve Terakki katib-i mesulü Celal(Bayar), Askeri Hastahanesi Sıhhiye heyeti reisi Kazım bey efendiler ve sair erkan, memleket matbuat-ı erkanı hazır bulunmuşlardır.

Havanın bozukluğuna rağmen binlerce hanım efendiler ve beyler gençliğimizin dünkü bayramına iştirak etmişlerdir.

Programda olan, Altay kulübüyle, şark mektebi futbol kulübünün müsabakası vardı. Neticede Altay kulübü sıfıra karşı dört gol (4-0) kazanmıştır. “

İZMİR’de Türkler arasında düzenlenen ilk ligi Altay, namağlup olarak kazanmıştır...

1915 yılında, İzmir Valisi Rahmi Bey’in himaye ve destekleri ile şehrin Türk kulüpleri arasında lig usulü olarak bir turnuva düzenlenmesi ve turnuvayı kazanana vazh edilecek bir kupayı(vazo) kazanacak olması bir ilkti.

Altay İdman Yurdu’nun yanı sıra; Karşıyaka Türk Mümarese-i Bedeniyye Terakki Kulübü, Midilli ve Trablugarb Türk kulüpleri turnuvaya katılmıştır.

Kulüpler ikişer defa karşılaşacak ve her galibiyete iki puan verilecek ve beraberliğe de günümüzde olduğu gibi bir puan verilecekti.

Neticede 1 ay süren maçlar sonunda hiğ mağlup olmadan tamamlayan Altay, kupayı Vali Rahmi Bey’den alıyordu.

Bu turnuva ve kupa böylelikle kent tarihimiz ağısından, şehrimizde Türkler arasında gerđeleşen ilk lig veya turnuva olarak kayıtlara geğiyordu.

ALTAY’ın savaş gemisi mürettebatları ile mağları...

İtilaf güçlerini darmadağın eden ALTAY...

Mütareke döneminde faaliyetleri durma noktasına kadar gelen Altay’ın idareci ve sporcuları malum olduğu üzere askerlik vazifesi ve vatan sevgisi dolayısıyla dağılmaya başlamıştı.

Bu zorlu yıllardaki faaliyetlerinde İzmir Limanı’na gelen **İngiliz, Fransız ve İtalyan torpido ve savaş gemilerinin** mürettebatları ile yaptıkları mücadeleler ile, binlerce insanı bu maçlar etrafında toplayan Altay, İzmirliilerin manevi gücünü diri tutmayı başarmıştır.

Bu itilaf güçlerinden oluşan takımlarla yaptığu mağlara bir örnek vermek istersek; işgalin 2. Senesinde **1921 yılında İtalyan, Fransız ve İngilizlerden** oluşan ortak takıma karşı Altay’ın galibiyeti şehirde büyük ses getirmiş ve dikkatleri üzerine çekmiştir.

“Son futbol müsabakası Cuma günü öğleden sonra saat (2) alafrangada Talebe Çayırı’nda icra olunacaktır. Bu müsabakaya Fransız, İtalyan ve ağleb-i ihtimale göre(büyük ihtimalle) İngilizler de iştirak edeceklerdir. Altay İdman Yurdu bu son müsabaka için fevkalade istihzaratta (hazırlıkta) bulunuyor. Meydanlığın sol tarafı kamilen hanımlara tahsis edilmiştir.”

İki gün sonra çıkan haber şöyle:

“Dünkü futbol müsabakasında yine Altay İdman Yurdu Timimiz müştereken oynayan Fransız ve İtalyanlara karşı birinciliği kazanmışlardır. Tebrik ederiz.”

ALTAY, yeniden canlandırılıyor...

1922 yılında, ulusal yayınlanan bir spor mecmuasında, Altay kulübünün geçmişi hakkında önemli bilgilere ulaştık.

Karşıyaka Spor Kulübü'nün yeniden canlandırılması gibi Altay'ın da, müessisleri tarafından tekrar faaliyete geçmesi spor basınımızda ilk kez dile getirilmişti;

“İzmir, Türk sporculuğunun Yunan işgal-i meşumundan(uğursuz Yunan İşgali) almış olduğu darbeyi tamir etmek ve kulüplerimizin tesis etmesine biraz zaman lazımdır. Mamafih, bazı Türk sporcuları Milli Sinema’da toplanmışlar ve gençlere Saruhan Mebusu muhterem Necati Bey efendi tarafından bir hitabe irad edildikten sonra harb-ı umumi aralarında İzmir’de faaliyette bulunmuş ve hain Yunanlıların şehre ayak basar basmaz tatil-i faaliyete mecbur olmuş olmuş olan Altay spor kulübümüzün tekrar tesisine karar vererek aralarında bir heyet-i idarede intihab eylemişlerdir. Heyeti idare İzmir’de spordaki faaliyet ve hizmetiyle tanınmış olan muallim-i muhterem Nuri, Evliyazade Nejad ve Doktor Mithat beylerden teşkil eylemiş bulunuyor. “

Yazının devamında ise, aynı zamanda **Maarif Müdürlüğü** (günümüzde Milli Eğitim) görevini yürüten **Vasıf Bey**'in de spordaki bilgisinden faydalanılacağını aktarıyor.

Cumhuriyet ile yükselen ay...

Altay marşının ilk mısrası ile makaleye başlamıştık, son mısrası ile devam edelim.

“Yüksel ki sen kararsın ay, kudretinle kuvvetinle şen Altay.”

Böyle biter Altay marşı.

İzmir'in ve Türkiye Cumhuriyeti'nin 111 yıldır varolan değeri Altay, Cumhuriyet sonrası ise İzmir'de bir çok branşta öncü olmuş, bir çok sporcu yetiştirmiş, gençliğe kuruluşundaki gibi örnek olmuştur.

Altay'dan bahsedecek o kadar çok belge ve bilgi var ki, ne satırlar buna yeter ne de vakit buna müsait.

İlerleyen yayınlarımızda Altay gibi diğer İzmir kulüplerimizi de İZVAK resmi sitesinde hatırlatmaya devam edeceğiz.

Cumhuriyet kazanımlarını nasıl gençliğe aşıladıklarından, modern sporlardan, bisiklet, güreş, atletizm gibi amatör branşlardaki muazzam başarılarımızdan bahsedeceğiz.

İZVAK Tarih Kurulu...

Yönetim Kurulu Üyesi olduğum İZVAK-İzmir Spor Kulüpleri Birliği Vakfı, İzmir kulüplerinin gelişmelerini desteklemek için gönüllülük esasına göre çalışan bir kurum.

Bu çatı altında, bütün kulüplerimizin katılımı ile bir Tarih Kurulu oluşturduk. Bu kurul ile; 19. Yüzyılın son çeyreğinden, erken Cumhuriyet dönemine kadar olan zaman aralığında sporun; ülkemizin ve memleketimizin sosyal atmosferine olan etkilerini irdelemeye ve belgelendirmeye çalışıyoruz.

Kulüplerimizin tarihi ve kültürünün, dönemin sosyal ve kültürel yaşantısına, kent kimliğine olan etkilerini ortaya çıkartmanın, belgelendirmenin, , bu güzel kentin insanlarını kolektif bir etki ile birleştireceğini ve dayanışma ruhunu geliştireceğini, günümüz spor anlayışına etki ederek değiştireceğini umut ediyorum.

Kent hafızasını, belge ve çeşitli materyalleri korumaya çalışmak suretiyle geleceğe aydınlık bir kültür bırakacağımızı ümit ediyorum.

İzmir'i savunmaya devam edeceğiz.

Büyük Altay'ımızın 111. kuruluş yıldönümü kutlu olsun.

Şanla, şerefle, başarılarla dolu nice yıllar dilerim...

Bedri Cumhuri Doğu

Araştırmacı

İZVAK Yönetim Kurulu Üyesi

Ve Tarih Kurulu Koordinatörü

